

L'ESQUELLA

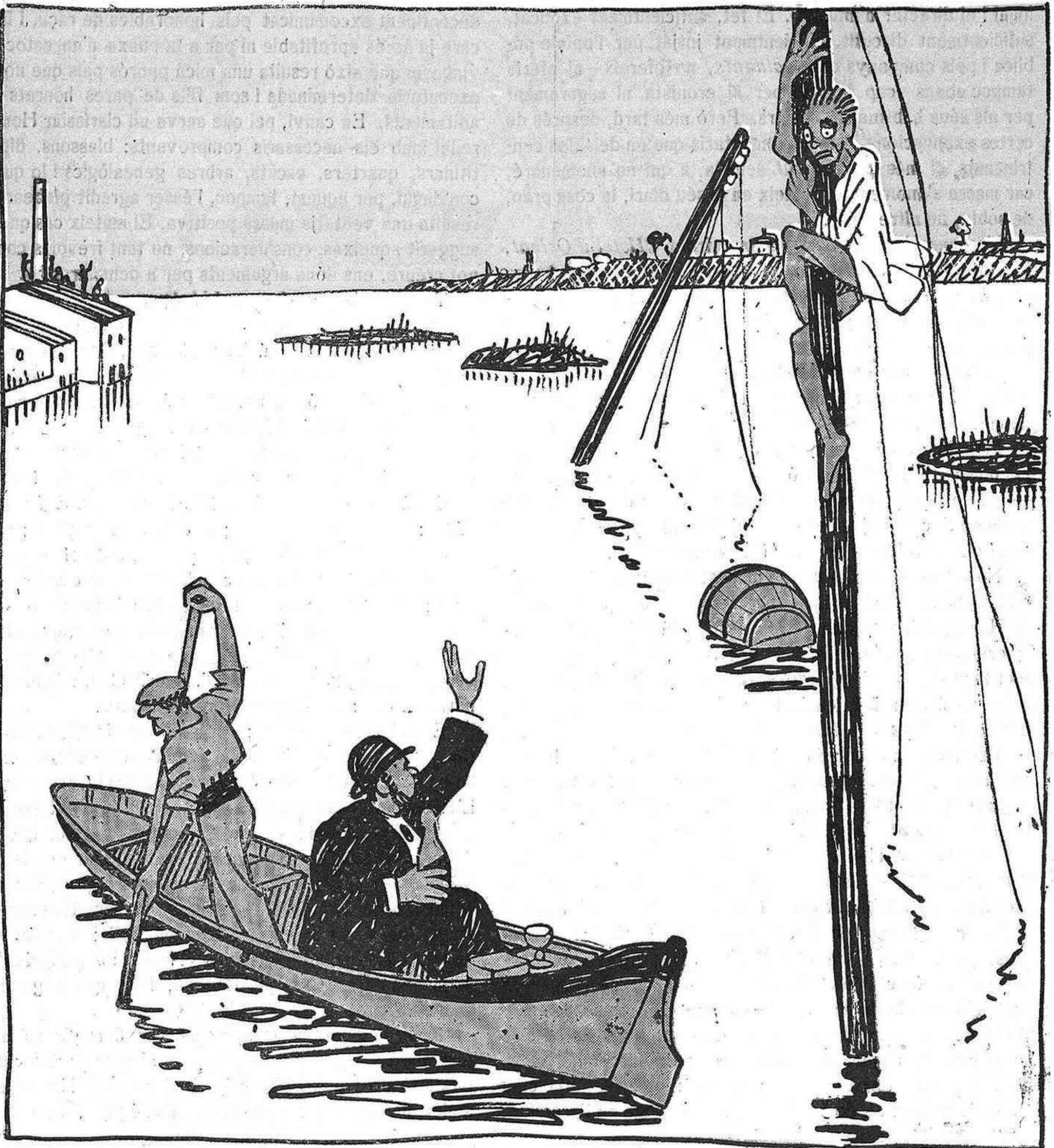
DE LA TORRATXA

BARCELONA, 3 D'OCTUBRE DE 1913

NÚM. 1814 ————— ANY XXXV

PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT

10 cèntims ————— Atrassats: 20

EL CANDIDAT I L'INONDAT

—No us apureu; l'endegament del Llobregat anirà en el meu programa... No deixeu de votar!

QÜESTIÓ D'HONOR

UN cas vulgaríssim, en la vida periodística, i altra mena de vides, acaba d'ocórrer a Barcelona. Crec que amb aquestes primeres paraules ja haureu comprès que vaig a parlar del topament hagut, fa alguns dies, entre un redactor d'un diari local i el director d'un altre. El fet, suficientment explicat, suficientment discutit, suficientment jutjat per l'opinió pública i pels companys dels *actuants*, no ofereix—ni oferiria tampoc abans—cap interès per al cronista, ni segurament per als seus habituals llegidors. Però més tard, després de certes explicacions i certs comentaris que un dels dos contrincants, el més *perjudicat* sembla, a qui no anomenaré, car massa s'anomena ell mateix en el seu diari, la cosa pren, de sobte, un altre caríç.

L'escena violenta, ocorreguda enfront l'*Hotel d'Orient*, fou una escena com moltes semblants; una escena còmica pel públic—totes les escenes per l'estil, mentres no hi intervinguin eines de major quantia, sempre regositgen als espectadors,—una escena, en fi, naturalíssima, justificable i quasi lògica, sobre la qual el sentit comú d'un camàlic apenes podria esmersar-hi més enllà d'uns cinc minuts escassos de meditació.

Mes, heusaquí que un dels dos contendents perteneix a la noblesa, té escut i blassó, i es vanta de tenir-lo, té honor—ja direm de quina manera—i vol servir-lo de retorn de la Casa de Socors, i ja resta plantejat, al menys pel cronista, un altíssim problema de metafísica cavalleresca.

Nosaltres, dintre la nostra modesta animeta d'escriptors obrers, hem servat sempre una mena de respecte fetitxista a l'Honor, a l'honor que s'escriu amb majúscula, l'honor abstracció, el que té professionals, sacerdots, codi i ritual, aquell tant fàcil d'embrutir i perdre's, que apar un borralló de neu, o una minúscula joia que's fon o s'escorra entre les mans per les junctures dels dits.

Per això, en el succés objecte de nostra crònica, hi hem trobat motius sobrants de fonda preocupació. Primerament no hem sabut explicar-nos, en nostra plebea ignorància, com un home saturat d'aquell Honor, un home empapat de totes les lleis d'aquell Honor i que'l serva i se l'estima per sobre tota cosa divina i humana, ha pogut tenir prou subtileza d'enginy, prou habilitat periodística, lèxica i metafòrica, per a *fer-se* pegar unes bofetades en plena via pública. Nosaltres, que ni retrocedint a les més pregones arrels de nostre arbre genealògic, ni hem pogut trobar resquícies de pergamins ni de pintures heràldiques, mai—dit siga en bona hora,—malgrat tota la nostra feina d'ironistes a sòu, i de tristos amb obligacions satíriques, i d'iconoclastes de ridícols fanatismes, hem obtingut un èxit semblant; això és: obligar, mitjançant un petit article i a costa d'una petita bussoga en l'occipital,

a que un nostre adversari en polèmica perdés la seva honorabilitat en plena Rambla, a la vista de mig Barcelona.

La creença corrent entre persones d'hàbits sedentaris i morigerats, de que un que pega a un consemblant perd el decor, no és pas ben bé lo mateix, a lo que, quan l'apaliçat és de rancia noblesa, preté el mateix apaliçat. En aquest cas l'agressor amb fortuna devalla fins a un punt de l'escala de dignitats socials inaprofitable.

De manera que un que no siga noble se li presenta una dificultat tremenda quan se decideix a plantofejar a un que n'és. Si l'agredit s'hi torna, i de les tornes en surt malparat l'agressor, ja amb el pecat s'emporta la penitència, i el noble resta tant noble com abans; si és al contrari, aleshores, la miqueta d'aquell Honor amb majúscula que pugui tenir un ciutadà a seques, se'n va del tot en orri, i el ciutadà resta encontinent excomunicat pels honorables de raça, i la seva carn ja no és aprofitable ni per a la punxa d'un estoc. Convinguem que això resulta una mica paorós pels que no tenim executoria determinada i som fills de pares honrats sense aditaments. En canvi, pel que serva un claríssim Honor hereditat amb els necessaris comprovants: blassons, diplomes titulars, quarters, escuts, arbres genealògics i lo que més convingui, per aquest, tampoc, l'ésser agredit plebeament, li resulta una ventatja massa positiva. El mateix cas que'ns ha suggerit aqueixes consideracions, no tant frèvoles com algú pot creure, ens dóna arguments per a demostrar-ho.

Tenim un home més que *hidalgo*, que passa la pena de que un atribulari excitat, suposem-ho així, el posi en mala situació davant d'un públic urbà, que, per ésser-ho, no's presta massa a descompartir als combatents; suposem que de la mala situació en resulti algun desperfecte corporal; alguns dies de lit, justificat o no, i algunes inevitables visites de col·legues i amics, que, además de complir amb els deures de bona criança, van a assessorar-se per sí mateixos del fracàs un poc regositjant del bon cavaller. El fet ha sigut públic; els diaris l'expliquen; la ciutat ne va plena; existeix un *parte* oficial que ha sigut registrat, o deuria ésser-ho en un llibre, historial dels mancaments i de les dissorts a l'aire lliure; i davant de tots aquests testimonis i comprovants del mal quart d'hora, ¿què deu fer el nostre noble, quina ha d'ésser la seva conducta a seguir, quin determini deu pendre, o quina solució existeix segons l'Honor? Cap, fills meus, cap; horrible, cert; però cap, us torno a repetir.

Ens n'hem enterat ara; ens ho ha explicat la mateixa víctima, que pot saber-ho, i que además, com a varó prudent, ho ha consultat a les més altes autoritats en la matèria. L'Honor no consent que's vengui; no deu ni pot tolerar que's descendeixi als baixos procediments del bastaix que amaga l'altre periodista acometedor, i llevat d'això no resten altres medis que'l jutge de Pau o la reparació per les armes. I aquests medis tampoc els admet l'Honor. El primer, per vulgar, per ésser habitual de la menestralia; el segon, perquè és anar directament al camp de l'Honor, i al camp de l'Honor no més hi entren els que'n tenen, i un que pega amb les mans, el perd.

I ara, llegidors nostres, poseu-vos d'imaginació no més; fóra massa exigir que us possessin altrament al lloc de l'enlilitat. Concebiu una situació més desairada? No preferiríau, amics, no pertènixer a la raça privilegiada, les lleis sacra-

«EN PLENO ÉXITO»

—Y pensar que Urrecha le llamará, a esto, una paliza hache!

tíssimes de la qual obliguen en aquest cas a resignar-se i a entregar-se pacientment a l'acció resolutive del títol i a la nosa del cotó hidròfil i els vendatges?

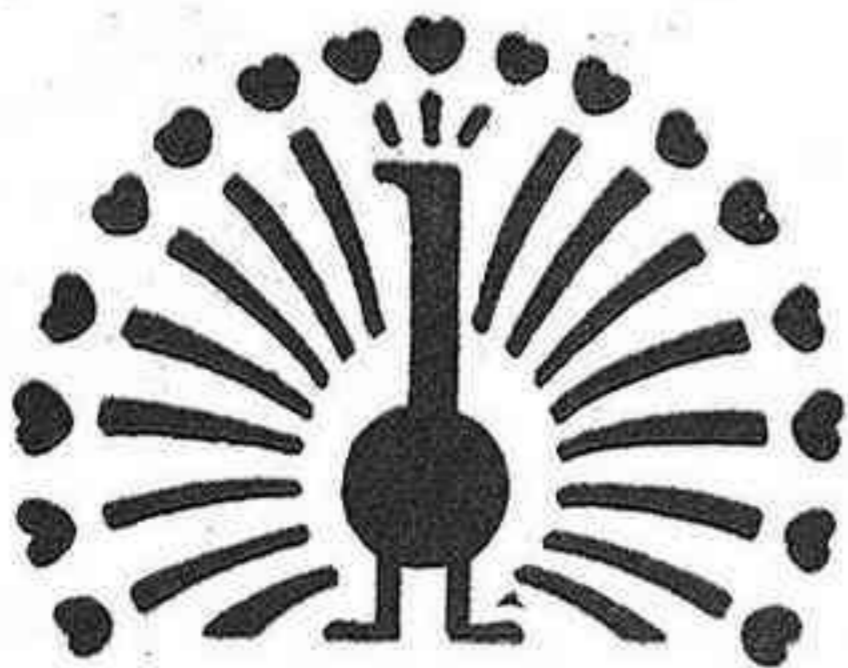
No us apar que aquí es planteja un formidable problema, una amoïnadora antinomia entre la susceptibilitat dels que tenen sang blava i l'escassetat de medis concedits per a esborrar els ultratges a la mateixa sang?

Convingueu amb mi que l'ésser home de pergamins té alguna petita desventatja.

Resta el despreci, direu; sí, realment, el despreci és una excusa i un consol. Però, se n'abusa tant!... En darrer cas, nosaltres, els que tenim un petit honor exclusivament nostre, al qual mantenim sense tutors ni curadors, també podem despreciar.

I alegrem-nos un cop més de que les nostres arnes no trobin en nostres baguls més que papers de solfa o manuscrits d'obres dolentes, però inèdites.

P. BERTRANA

UN ASPIRANT

Còm vaig tenir-la, tant bella pensada? Ni jo mateix ho sé.

Lo cert és que un d'aquests darrers matins, després d'haver esmorzat en pau i en gracia de Déu, va acudir-se'm l'idea de que jo també podia ésser regidor.

Confesso que, fins ara, mai semblant ocorrencia havia passat pel meu cervell.

Però, és lo que diu un filosof: «No hi hà res al món tant poderós com l'exemple... sobre tot, si l'exemple és dolent».

—Si Fulano—vaig dir-me—ha sigut regidor, i Sotano també, i Mengano també, què tindria de particular que ara en fos jo, que al ff i al cap no soc, de bon troç, tant curt de gambals com evidentment ho són aquests personatges?...

Concebut el propòsit, la més elemental prudencia aconsellava no perdre el temps en vanes divagacions.

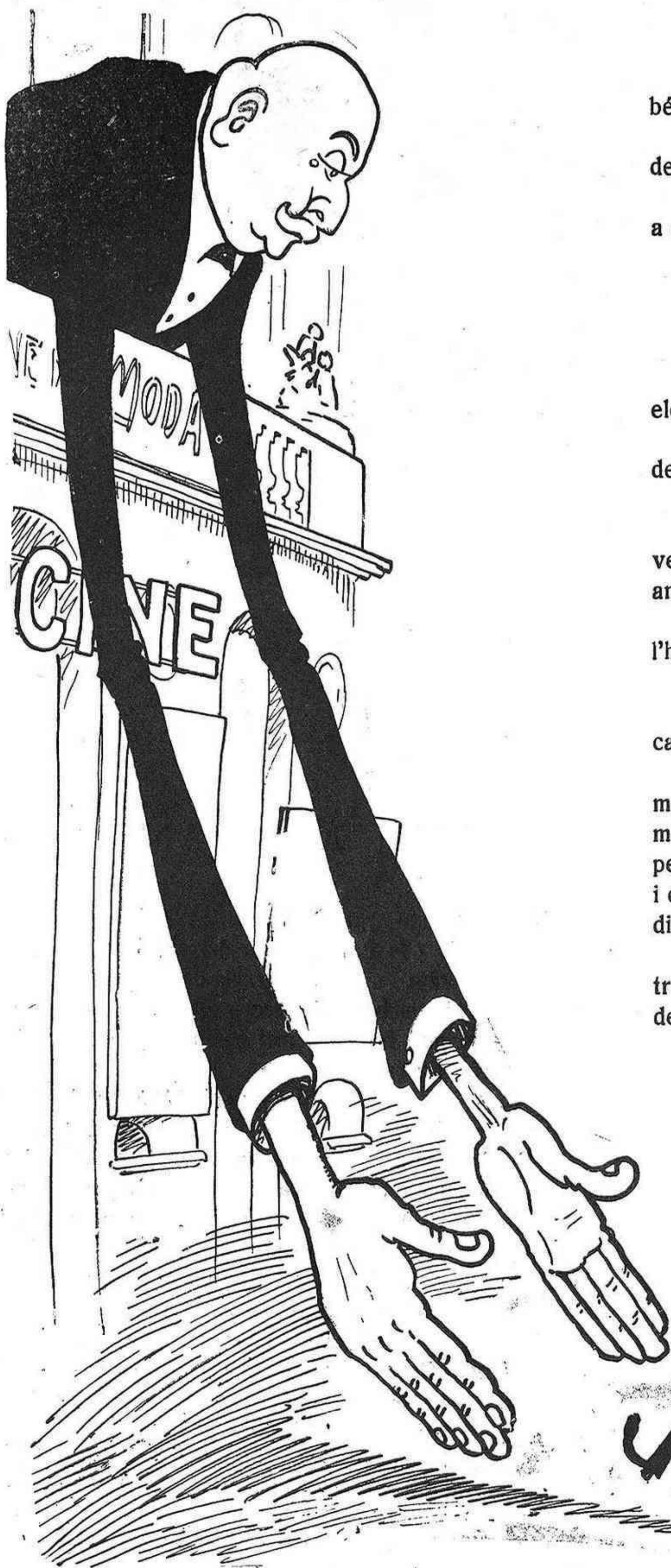
No diuen que qui pega primer pega dos cops, que *al que madruga Dios le ayuda* i que a l'ocasió la pinten calva?... Doncs, amunt!... Mans a l'obra i a pendre immediatament posicions per a la tremenda lluita.

Comprenent que aquesta classe de batalles lo més interessant de tot són els vots, a buscar vots vaig començar a dedicar-me.

Entro a la botiga del fuster i l'embesteixo sense circumloquis.

—Ja sab que dintre de poques setmanes hi haurà eleccions de concejals?

—Sí, senyor.

ESTAT ACTUAL DEL PLET FRANQUEZA-IGLESIAS

— Doncs, tinc el gust de participar-li que'm presento candidat i que espero comptar amb el vot de vostè.—

El fuster fa una mueca.

— Impossible!

— I això?...

— L'he promès a l'espardenyer d'aquí al davant que també es presenta, i...—

Sense deixar-lo acabar de dir, giro cua i em fico a casa de l'herbolari.

— En les eleccions del vinent novembre—li dic—aspiro a ésser elegit regidor.

— Me n'alegro.

— Suposo que vostè apoiarà la meva candidatura.

— No, senyor; tinc el vot compromès amb el tintorer...—

Pujo a casa del senyor Ràfols.

— Que'm farà la mercè de votar per mi en les pròximes eleccions de regidors?

— Ho sento moltíssim, però els de la «Lliga» me l'han demanat abans que vostè...—

Truco a la porta del senyor Gatuellas.

— Una sorpresa electoral, estimat amic!... Aquí on me veu, en les properes eleccions de regidors tindrà l'honor de anar en candidatura.

— Macatxo!... Si m'ho hagués dit quinze dies enrera, l'hauria votat amb molt gust.

— I ara no?... Per què?

—Perque haig de votar al lampista, que és el candidat del casino i es refia ja del meu sufragi.—

Tot el matí i tota la tarde em trobo, si fa o no fa, amb lo mateix. La majoria dels amics electors, encantats amb la meva candidatura, anirien com un sol home a votar-me; però altres aspirants, més matiners, m'han guanyat per mà, i els han acaparat el vot. I jo que creia que, anant-hi aquell dia, passava al davant de tothom!...

Faig un recompte dels electors que he pogut pescar i em trobo amb una quantitat bastant exigua... Què faré?... Haig de retrocedir?... No!... Les urnes proporcionen sorpreses

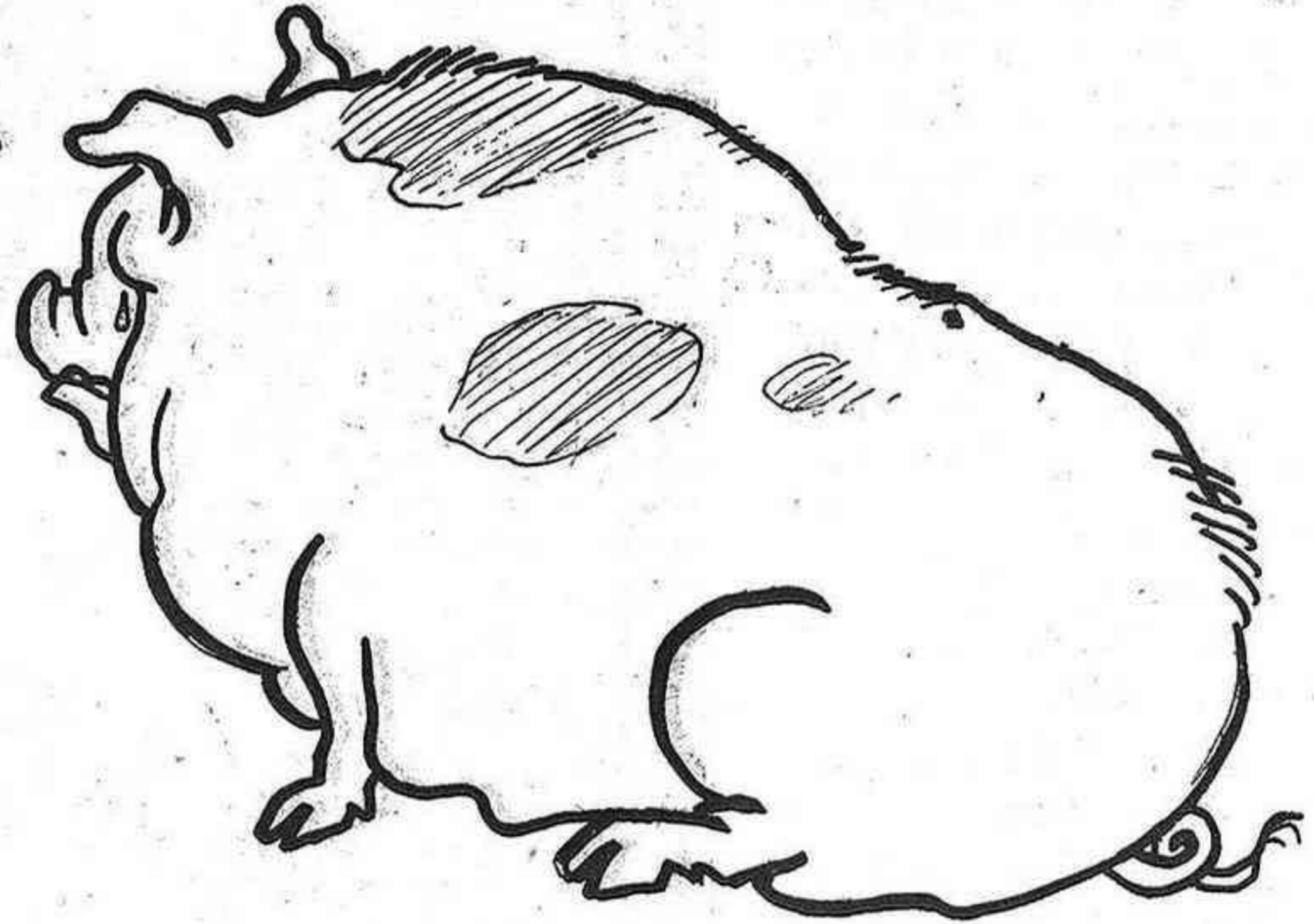
—Apa, home!... No veu que li allargo els braços?...

—Oh, ja ho diu, vostè!... Però, no veu que a mi me'ls lliguen?

TERRIBILE MOMENTO

- Mala ànima!... Veiam, per què m'has de matar, ara?
- Perque ja estàs prou gras.
- I tu, que no n'estàs, de gras, mussol?...

molt rares Qui sab si a última hora l'opinió, versàtil i capritxosa, se decantarà per mil...

Torno, doncs, a reempendre la pelegrinació de casa en casa i de pis en pis, i una de les morades que visito és la del amic Trulls.

— No te n'han enterat? — li dic. — Me presento per regidor.

— *Hombre!*... Desde quàn?—

Amb tota la barra li contesto:

— Desde que he vist que dels ciutadans que van al municipi no n'hi hà cap que s'empobreixi. Per lo tant, espero que aniràs a votar-me.

— Cà!... No te'n refiis pas. Jo, sabs? també'm presento.

— M'has clavat!... I creus comptar amb molts vots?

— Els suficients per a endur-me'n l'acta.

— En aquest cas, promet-me una cosa.

— Quina?

— Que quan siguis concejal me donaràs un bon empleo a l'Ajuntament.

— Concedit, home, concedit!...—

La perspectiva, com se veu, no és del tot desagradable. Jo, naturalment, preferiria el càrrec de regidor.

Però, si a l'ésser l'hora resulta derrotat, vinga l'empleo!...

Arri poc o molt!...

Qui no pot segar, espigola.

MATÍAS BONAFÉ

Segueix l'història del lloro

que va aprendre de fer el gall

El lloro, doncs, com anavem dient, s'enfilà sobre'l tinter i em dirigí les següents alades paraules:

«El meu avi era'l lloro del pobre Robinsón Crusoe. El meu pare va morir en l'assil que en Martí Codolar tenia a Horta.

»Jo, saltant d'un arbre a l'altre i volant del Paraguai al Brasil, de La Guayana a Venèçola, vaig córrer mig nou món. Sé allà on neix l'Amaçones, conec el Riu Negre i m'he mullat el bec en les aigües de les grans corrents que van a raure en el mar de les Antilles—ai!—perdudes per Espanya.

»A Colombia'm copsaren, i després de passar de mans d'un indi a les d'una persona entremesclada, un blanc del tot, encara que torrat pels sols de variats mars, se feu càrrec de mi, i a bordo d'una fragata'm va portar a Europa.

»La meva futura mestressa era blanca com un glop de llet i viciosa i infidel com ella sola. A mi em va pendre en gran estima, dipositant sobre les meves plomes colorades tota la seva confiança.

»Jo aprenia les magarrufes que'ls séus incomptables aimants, tots ells gent de mar, li deien. Quan n'arribava un, jo recitava la meva lletania, i ella, com si fos una cotorra, em feia chor, i deia:

»—Això li he ensenyat per a *recreo* teu. Ja veus si penso en tu.—

»El ximplet se quedava tant cofoi.

»Un dia's trobaren dos alhora. Hi hagué un gran aldarull que, si em descuido, em costa l'existència. Va anar així:

»Quan va arribar el primer, jo—igual que una criatura ensinestrada quan recita la faula moral o la dècima apresada de cor davant dels avis—vaig obrir el bec, i aquí van les paraules d'apreci i estimació: «Cor meu!», «Rei meu!», «Estimat meu!», «Soc tota teva!», «Quant he patit!», «Vida!», «Dolçura!», «Lladre!», «Traïdor!», «Tu m'has faltat!»... Res, tota una lletania.

»Ara ve lo més trist. Arriba'l según aimant, i jo, creient complir amb mon deure, torno a començar: «Cor meu!», «Rei meu!», «Estimat meu!»...

»No vaig poguer prosseguir. El, sinó marit, marit postergat feu un gran crit, dient:

»—Mala bestia maleïda!—

»La meva mestressa cregué que anava per a ella, i s'amagà sota la taula. Jo vaig defensar-me a cops de bec, fins que'l primer aimant va trèurem de les urpes d'aquell gelós.

»Lliure jo, els dos rivals sortiren al carrer i es dirigiren a la platja. Allí es tragueren llurs coltells i s'embestiren amb la rabia d'un brau de là vacada de Veragua.

»El según arribat restà allí fret i mort, i l'altre s'arrocejà fins al més proper dispensari.

»Allí li tornaren les tripes a lloc i el cor al séu pis. Tot això fou difícil, però crec que va curar.

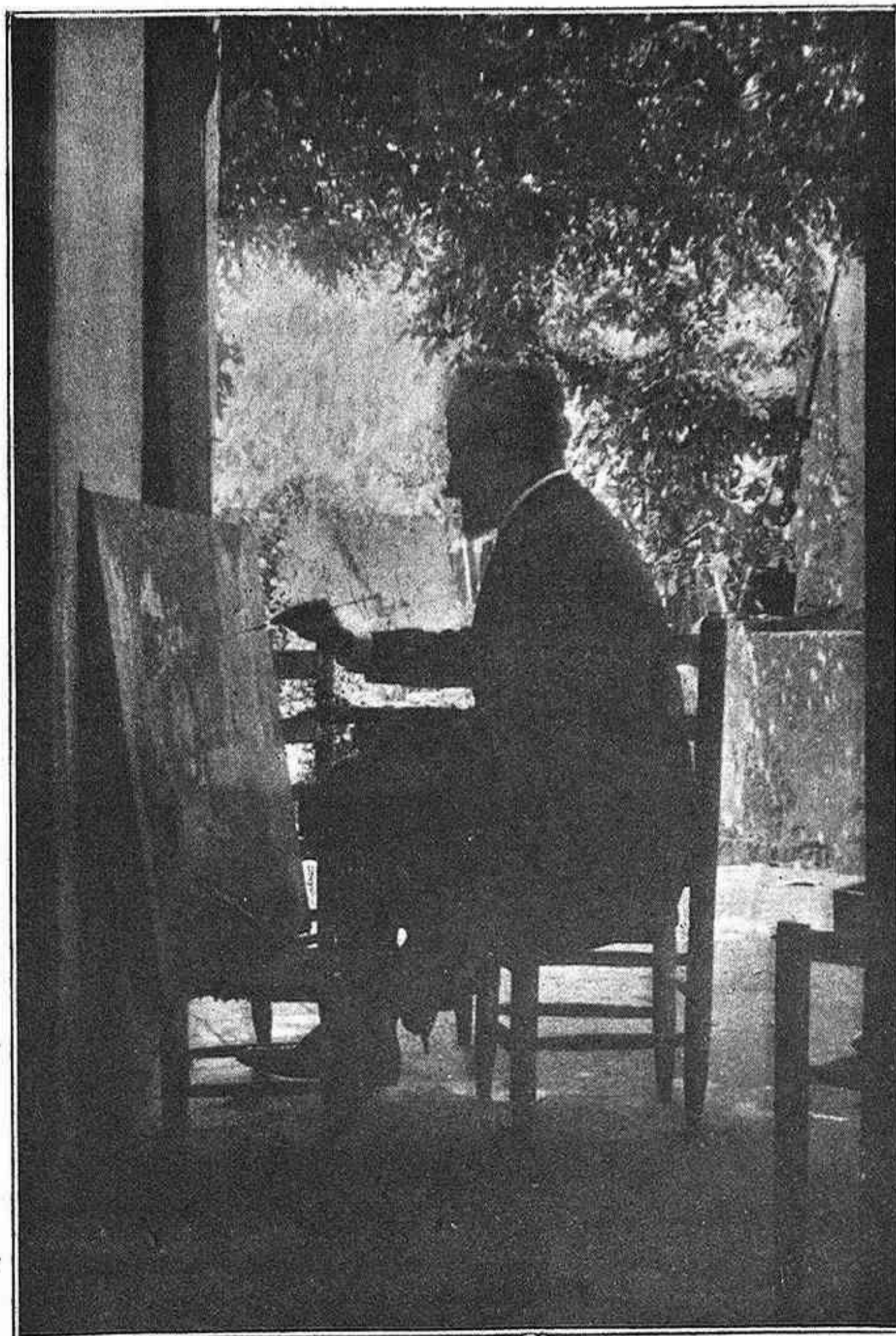
»La meva mestressa'n tingué un gran disgust, d'aquest succés. Estigué un grapat de dies al llit, dient:

»—Ai, què tinc!... Ai, què tinc!—

»És molt llarg això, encara, i, si vols escoltar-me més, done'm blat-de-moro».

El meu amic menja.

Divendres seguirem.

NOSTRES ARTISTES

En Santiago Rusiñol, pintant un pati blau, a Arenys de Munt.

Un desig extravagant

L'esposa de don Vicens tornava a estar d'aquella manera. Això vol dir que per ella no hi havia capritxos insatisfets. Cor què vols, cor què desitges, no tenia que fer sinó demanar. Que, a l'arribar a casa, explicava que en un «colmado» hi havia vist uns préssecs que'ls ulls se n'hi anaven?... Ja tenia a don Vicens cap al «colmado» a cercar els préssecs. Que... «Ai!, a la pescateria he vist uns llagostins molt macos, però anaven a sis pessetes?...» «Aquí tens les sis pessetes i atipa't de llagostins.» Tant complacent era'l pobre senyor, que més aviat s'hauria cansat ella de desitjar extranyeses que ell de satisfer-les-hi.

Així les coses, vetaquí que un dia, tot dinant, i després d'haver escupit la carn d'olla que l'havia avorrida en absolut, la capritxosa senyora apoià el braç dret damunt l'espatlla del marit, i, apretant-li amb els dos ditets de l'altra mà el llavi de baix, que a ell cada vegada que li feia aquesta carícia li

tremolava de gust, exclamà:

—Ai, Vicens!... Avui he vist una senyora que duia una «ombreta!»... I que m'agradaria!...

—Què és això, noia?... Què vol dir una «ombreta?»

—«Ombretes» són una mena d'aucells.

—Això rai, dona. On viu aqueixa senyora?

—Què sé jo!... Ademés que m'ha semblat que també es trobava com jo, *d'aquella manera*..., i vaja..., que fóra inútil.

—Si és inútil, doncs..., com ho vols fer?... Te n'hauràs de passar, d'aquest capritxo.—

Tres petons humits, dues abraçades fortes, però fetes amb compte, per a no fer estragos al nou *inquilino*, i don Vicens se posa el berret i se'n va decidit a trobar, viva o morta, grossa o xica, una «ombreta», per a donar una agradable sorpresa a la seva muller.

Abans de sortir de casa, per això, ha consultat un diccionari i una petita *Historia Natural*. «Ombreta... Umbrela... Ombrette, en francès, un auellet carnívor de plomatge finíssim, amb vius colors, que's troba en les regions tropicals de l'Àfrica».

—Refuma!...—pensava don Vicens, tot anant rambles avall.—On rediable'l *pesco* jo, ara, aquest auellet?... Tant mateix tenen uns capritxos ben originals, les dones que estan *d'aquella manera!*...—

MONI

I es fica de dret a la «Polleria y Caza» de la Rambla de les Flors.

—Déu-los-guard. Que tindrien una «ombreta», per casualitat?

—Què vol dir una «ombreta?»

—Una mena d'aucells de l'Àfrica, que tenen aquest nom.

—No, senyor; no podem servir-lo. Si volgués un faisinet, una becada, o un cervo, o un porc cinglà?...

—Res d'això; ha d'ésser precisament una «ombreta», perquè és per una senyora que està *a aquella manera*.—

«Ja que no la podem trobar morta, cerquem-la viva», va pensar aleshores don Vicens. I se n'entornà amunt, a la Rambla dels Estudis. Parada per parada va anar preguntant a tots els aucellaires. Tots li contestaven lo mateix:

—Una «ombreta»? No'l conec aquest auell.—

Desesperat, per fi, l'home va tenir una pensada:

«I si anés a enterar-me a casa el cònsol d'algún d'aquests països africans?... Quin és el poble *més tropical*?... Mozambique?... Ja hi estem anant!»...

Als deu minuts, ja trucava a les portes del consolat de Portugal, que és el que's cuida de Mozambique.

—Home, venia per un assumpte molt delicat... Se tracta de satisfer el desig d'una persona que està *d'aquella manera*...

—Digui.

—En el país que vostè representa, no hi hà uns aucellets que'n diuen «ombretes»..., «umbres»..., «ombrettes», en francès, que tenen un plomatge...?

—Sí, senyor; no parli més. Precisament ahir ne vàrem rebre un... Vol veure'l?... El tenim en una gavia, a la galeria. Però se'ns morirà, pobret! El clima d'aquí no és propi, per a ells.

—Doncs, mort per mort i perdut per perdut, vengui-me'l a mi, i farà una obra de caritat.

—Oh!... És que val molts diners, un auell d'aquests, posat a Barcelona.

—Lo que vulgui!... Lo que sigui!... Demani!

—No li puc cedir menys de vint duros.

—Llestos. Aquí té un bitllet de cent pessetes.—

Com que l'auell era menut, va poguer-se'l ficar a la butxaca, i, així, donar més bona sorpresa.

A l'arribar a casa el donà a la minyona, amb l'encàrrec de que'l matés d'amagat de la senyora, el plomés i el rostís.

A l'hora de sopar:

—I ara!... Què és aquest rostít?... Quin gust tant dolent que té aquest tord!

—Què tord, ni què histories!... Sabs què és això que't menges?... Una «ombreta», aquell auell que desitjaves tant!

La senyora, caient en basca:

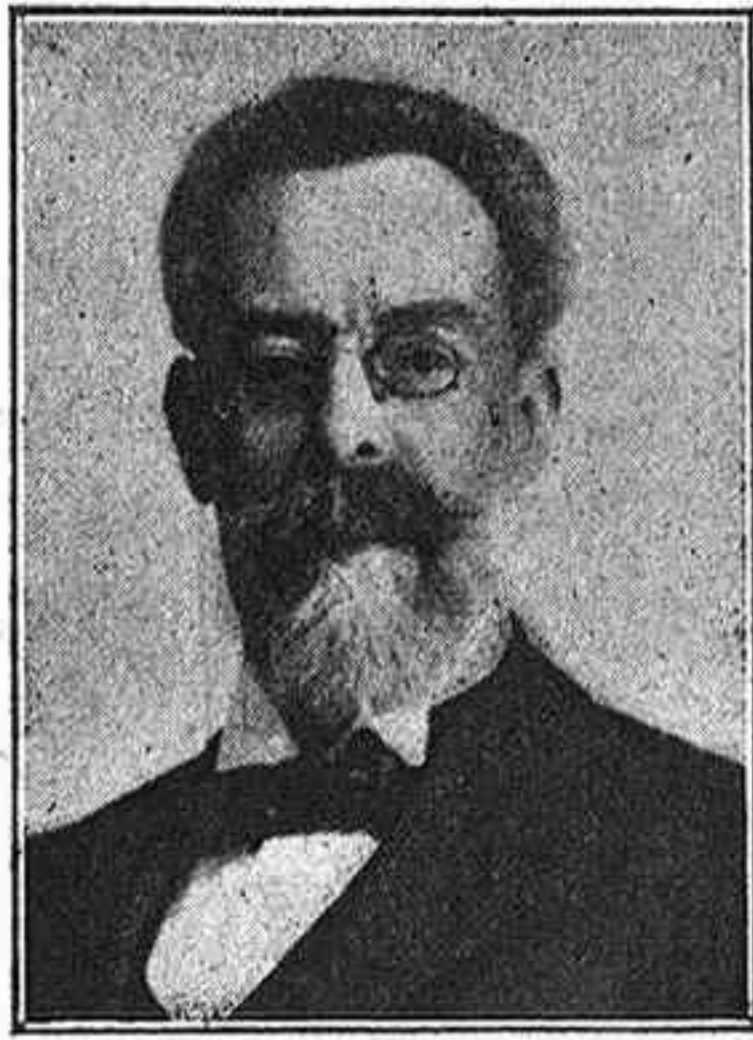
—Desgraciada de mi!... Però si jo el volia per a fer-lo dissecar, per adorno del sombrero!...

YORICK

COMENÇAMENT DE TEMPORADA

L'Empresari:—Santa Talía gloriosa!... Doneu-nos bones entrades, que prou dolentes seràn les obres!

Don Eusebio Corominas

Oh, aquella *Publicidad* de fa dotze anys! Aquella *Publicidad* encara no tacada per la col·laboració d'en Lerroux! Ni, cama-sí cama-llà, entregant-se a aquest *feo malagueño* català que's diu Miró i és trempat.

Oh, aquella *Publicidad!*...

I que'n valfa de diner, amb els séus Jordà i Costa; amb els séus Pascual i «Doys»; amb aquells Zulueta i Marquina; amb aquell Miró incomparable, i amb *Don Eusebio* al davant, mantant-ho tot.

El *Paquito* Aguirre començava.

La Publicidad era, en el lloc de Barcelona, on se jogava al *tresillo* amb més cura.

Quan per la vaga general espetegaven els trets, rambles amunt i avall, *Don Eusebio* clavava una bala al cor dels séus adversaris i tirava *codillo* an en Jordà.

El senyor Corominas començà la seva tasca de periodista essent ric. Diuen que acaba la seva vida, pobre.

Pobre senyor Corominas!

Ni diners ni il·lusions. Ell ja no creu en res. Ni a en Lerroux, ni a en Junoy, ni en els reformistes, ni en els conjuncionistes, ni en l'ingrata *Publicidad* tampoc.

Hi và, encara, a *La Publicidad*; però, un cop a dintre, s'hi migra.

No són els séus, els que ara pasturen per allí.

Quan treballa parla de política estrangera.

És per a distreure's.

Don Eusebio és alt; té barba blanca; té unes ulleres clares i brillants. *Don Eusebio* porta amb gran dignitat els anys i malvestats.

Nosaltres l'estimem molt a *Don Eusebio*. No més ens fa rabia quan perora.

Si no fos per això el votariem, si anés per regidor.

Del jardí dels humoristes

LA CONTESTA

En Rupit i jo cursàvem la Retòrica. O ho feiem veure que la cursàvem, que pel cas ve a ésser lo mateix.

Assistíem a la classe amb tota irregularitat i, encara, els dies que'ns hi deixàvem caure, procuràvem fer grans esfor-

ços per a no entendre un sol mot de l'explicació del mestre.

Molt sovint ens entreteníem agafant mosques, les quals tornàvem a deixar en llibertat després d'haver-les-hi enganxat a la part superior un trocet de paper, arrencat d'un diccionari llatí, absolutament destinat a aquest ús especialíssim.

El vell professor tenia la costum de dir, al parlar de nosaltres: «Bons xicots, si no fossin tant ganduls». I efectivament, més aviat se'n podia ésser menys que més. Llegir a Cicerón era, per a nosaltres, mastegar grava, i en Sèneca ens pesava com una llosa damunt del paidor. No més sentíem una cosa: que fossin morts, perquè aqueixa idea ens allunyava tota probabilitat de poder-los matar nosaltres.

Un dia, a la classe, hi feia una calor veritablement tropical, agravada per la lectura d'un d'aquests clàssics. Les finestres eren obertes i per l'aire volaven infinitat de mosques.

En Rupit s'enginyava per a atraure-les cap a la nostra taula. Col·locava bocins de sucre damunt del pupitre, i quan tenia una mosca a la vora, tot descrivint amb la mà mig closa una corba ràpida, l'atrapava amb una gran simplicitat. En deu minuts va agafar-ne quaranta-dues, que va ficar dins d'una gavia construïda amb un tap de suro.

El mestre, que espiava tots aquests moviments d'en Rupit feia estona, no poguent-se aguantar més, roig com un vitxo s'alçà de la cadira i digué:

—Eh! Senyor Rupit!... Veïam quan acabarà d'agafar mosques!—

En Rupit, que en tot el curs no havia contestat mai a cap pregunta del professor, aleshores va respondre amb gran fermesa i seguretat:

—No l'he pas atrapada.

JULI DÉPAQUIT

GLOSARI

TOROS I AVANT!

Crec que ha arribat el moment de parlar d'un assumpte molt seriós i de gran transcendència per a la nostra Barcelona.

Aquest assumpte són els bous, els toros o els braus, com vulga dir-se, amb els séus acompanyants, o bé sien els toreros.

No crec que ningú posi en dubte que avui dia Barcelona és la ciutat espanyola on s'ha declarat més afició a aquesta gloriosa festa. Tenim dues places que s'omplen; el que's presenta un ric fenomen el porten a coll-i-bè fins la rambla de Santa Mònica; sabem distingir bé una verònica, i, a l'ésser al moment de matar, sabem posar reflexions, i no anar als toros a divertir-nos; sinó a es-

ESPANYA I EL FRANCES

—Vaja, home... , una mica més de formalitat. Què dirà el Kaiser?
—Què vols que digull... Que estem bé de relacions i que per això ballem el tango de moda.

tudiar la cosa en serio, com s'han d'estudiar aquests actes.

Aquesta qüestió és un problema, i aquest problema és econòmic. Cada diumenge, de les dues places, tenen calculat que'n surten, entre'ls bous i els que'ls acompanyen, unes cinquanta mil pessetes que van a parar a altres regions que han sapigut conrear el bestia i el personal que va amb el bestia. Cada festa tenim un balanç d'uns quants milers de dèficit, i creiem que, per a nivellar-nos, no més hi ha que dos camins: o suprimir les corrides—cosa que no considerem prudent i democràtica, perquè al poble se li ha de donar lo que vol, i per ara vol toros,—o fer una academia de toreig, per a que'ls nostres aficionats que tinguin vocació a les banyes, tinguin el seu Institut per a poguer seguir la carrera.

Creiem que hauria d'ésser el Foment de la Producció Nacional, d'acord i en combinació amb l'Institut d'Estudis Catalans, que haurien d'estudiar l'assumpte, per a votar una bona suma al qui l'hagués de votar, per a portar a terme aquest projecte, que'ns deslliurés d'una vegada de tant torero foraster, i fer créixer un planter de joves que pot ésser tenen sang encesa i ara perden la joventut fent d'advocat, o fent de metge, o encara una cosa pitjor, fent versos d'una tristor que... això aviat serà una mar de llàgrimes.

Que no és de doldre que tants minyons—que se'ls coneix amb el seu posat que, un cop posats en la plaça, ens farien quedar bé,—per falta de coneixements, hagin d'estar en l'ostracisme? Que no és ben trist que tantes mares no puguin veure al seu bordegaç vestit amb traje de luces, lluint les formes per aqueixes places? Que no és ben malaguanyat que aquests deu mil duros setmanals no's quedin a la Barceloneta, o a Sant Andreu, o al Paralelo? Que no és vergonyós que des d'en Peroy tinguem de viure com vivim? Que no's torejava bé en català? El torero és un article que manca al nostre aranzel! És un article que'ns manca a la nostra producció! És gènero de primera necessitat, i no conrear-lo seria un oblit que no podríem perdonar-lo els que estimem el nostre terror.

I com se conrea el torero? Això és cosa que no som nosaltres els que ho hem de resoldre. En l'Institut d'Estudis Catalans s'hi acoblen persones prou aptes per a plantejar aquest problema i resoldre'l a consciència. Creiem, sí, que, pels resultats, no s'hi han de plànyer els cabals. Si s'ha de fer una granja model se fa amb tots els avenços d'aquesta mena d'industria; el Foment pot fomentar els braus, com a producció nacional, i l'Institut, als matadors, com a intel·lectualitat matadora, perquè creiem que, siga com siga, l'home ha d'ésser superior a tota mena de bestia, i creiem que, ben dirigits, se logran resultats magnífics.

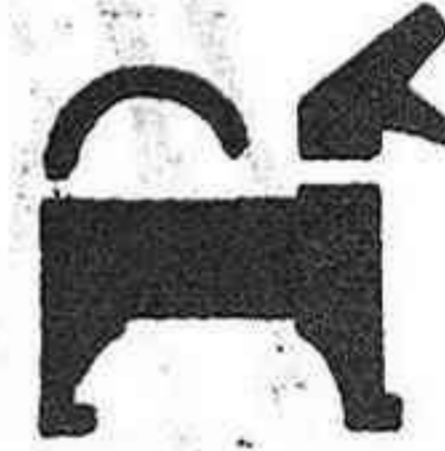
Aquesta granja podria fer-se allà on avui hi ha el «Camp de la Bóta». No perquè no considerem que'l tir no siga una gran cosa per ensinestrar els nostres quintos a fer lo que tinguin de fer, sinó perquè en aquells sorrals, si algú aprenent va enlaire, mai la caiguda és tant perillosa. S'hi pot posar també una tendeta, amb la seva manzanilla, perquè no sabem separar la beguda del

toreig, i s'hi poden engegar mitja dotzena de flamenques per donar animació al sport, i si amb flamenques, chatos i braus, els dels «Estudis» i els del «Foment» no arriben a treure uns quants minyons que sàpiguen que és una larga, serà prova de que'l nostre poble no ha nascut per certes empreses.

Coratge, doncs, i a començar. Tinguem present que a l'estranger tant sols coneixen a Barcelona per la serie de bombes i per lo de la setmana gloriosa. Que'ns conguin també pels toros, ja que per lo altre n'hi ha per estona, perquè no és lògic que n'hi hagi tants que aplaudeixen als homes que exposen la pell i no'n baixi algú a exposar-la.

Això no són raonaments, són números.

XARAU

TELÓ ENLAIRE

PRINCIPAL. — Definitivament, la funció inaugural tindrà lloc demà dissabte, amb la comedia *Doña Desdenes*.

El quadro de companyia ha quedat constituït de la següent manera: senyores Emilia i Antonia Baró, Rosa Hernández, Blanca León, Roseta Marco, Ester Oliver, Leonor Salinas i Rosa Prunell. Senyors Josep Santpere, Domènec Aymerich, Daroquí, Capdevila (Carles i Jaume), Delhom, Fernández, Ginestet, Ros, Serrat i Zenón.

Repertori d'obres còmiques castellanes i catalanes, amb intermedis *pel·liculeros*.

La primera funció catalana, dilluns que ve; programa d'homenatge a l'Arnau: *Un pollastre aixelat*, *Les tres alegries* i *Nueva táctica*.

ROMEA. — Abans d'ahir quedà llest i col·locat el teló de boca, que és una obra magnífica, d'esplèndida visualitat. Un altre acert dels eminents escenògrafs Moragas i Alarma, directors artístics, també, de tot el decorat de la nova sala.

Si no hi ha cap contratemps, obrirà les portes demà, amb el debut de l'excel·lent companyia de comedia castellana Larra-Balaguer, de la que formen part aplaudidíssimes figures, com la primera actriu Conxa Català i el primer galán Antoni Torner.

Obra inaugural: *Mamá*, d'en Martínez Sierra.

TÍVOLI. — Actualment s'aplaudeix molt el número de les «Meerwald Sisters», unes minyones que fan gala d'una força extraordinària a les dents; tanta que... Déu-nos-en-guard d'una mossegada.

Abans d'ahir, gran concorrencia amb motiu del debut de la troupe «Ben Modani», vuit moros saltadors i equilibristes que saben de què se les heuen.

NOVEDADES. — Dimecres degué debutar la celebrada triple còmica Amelia Grossi, amb la famosa opereta *Eva*. D'aquesta novetat—quasi un acontèixement—no'ls en diré res, perquè preferim jutjar-la en una estrena.

Avui—si els elements ho permeten—tindrà lloc la primera de *I mulini a vento*.

NUEVO. — L'interpretació de *La tirana* valgué a l'excel·lent Montero un nou triomf. De l'obra no'n parlem, perquè ja la coneixem.

— Continúa la bona acceptació de la revista *Arriba el telón!*, on el popular actor treu el va-i-tot de la seva extraordinària vis còmica. En *Los martes de las de Gómez* i en *Ki-ki-ri-ki* obté grans i justes ovacions.

Per avui s'anuncia l'estrena del *vaudeville* líric en tres actes, *Especialista en divorcios*.

CÓMICO. — Demà comença a funcionar amb la companyia mímica de l'Adams (Pierrot), estrenant el drama *Sacrificio*.

SORIANO. — *Con permiso de Romanones*, obra de gran èxito, a Madrid; va fracasar aquí, per complert.

R. I. P.

APOLO. — Dissabte passat s'estrenà *La alondra y el milano*, drama en vuit actes, de l'incansable autor don August Fochs. L'obra, escènica, no té altre defecte que l'excessiva llargària d'algunes situacions. Fora d'això, s'ha de confessar sincerament que està plena de moments interessants, d'emoció efectista, que és lo que'l públic hi cerca, i que'l diàleg està escrit amb cura i facilitat. Llàstima que no se n'hagin pogut donar sinó tres representacions. Els interprets molt bé.

La companyia Rojas segueix obtenint el favor del públic. Darrerament ha posat els drames *Demi-monde*, *La carcajada*, *La pasionaria* i *Malvaloca*.

— Demà estrena interessant: *El testamento del judío*.

ESQUELLOTS

EN un llarg i entenimentat solt de desagravi, el nostre estimat confrare *El Teatre Català*, entre altres coses que'ns diu, i que la modestia no'ns permet copiar perquè resulta massa *piropo* per a nosaltres, afirma lo següent:

«En primer lloc, hem de dir (se refereix a L'ESQUELLA), que mai hem volgut suposar que la seva actitud, respecte al assumpte Franqueza, li reportés cap benefici».

Entesos.

Ara, satisfets amb aqueixa aclaració, rectificació, o diguin-ne lo que vulguin, no tenim inconvenient en aclarar o rectificar nosaltres:

Que consti: no sabem que *El Teatre Català* tingui, absolutament, res que veure amb les revistetes que cobren l'inserció de retrats i solts d'elogi.

I llestos.

A conseqüència de les pluges terribles d'aquests dies, els rius i les rieres han vingut plens a vessar.

I era horripilant el contemplar, surant damunt les vertiginoses aigües, arbres, gallines, verdura, gats, mobles i demés nàufreges domèstics.

Dilluns al matí, en el pont de Cornellà, diu que hi havia una colla de *lligaires*, desconsolats, esperant veure passar el «calabre» de l'Agulló, que no havia tornat, encara, de l'aplec de Cornudella.

Per fi, el gran *Pol* arribà, i li varen preguntà:

— Què tal ha anat la «Diada»?—
i ell, espolçant-se l'esquena, va respondre amb molta pena:
— Ja ho veieu; bastant mullada!

EL nostre concurs serà un èxit.

Són molts i molts, ja, els retrats de noies casadores que portem rebuts per al «Torneig de Bellesa», certàmen que's complirà amb tota formalitat, al revés de lo que algú mal intencionat podria creure's, tractant-se d'un setmanari humorístic.

Recordem a les amables llegidores que hi vulguin pendre part, se fessin bé en les Bases que repetim avui en altre lloc del número.

El concurs fineix el dia 31 d'octubre. No més els queda, doncs, un mes per a decidir-se.

Animar-se, *caballeras!*

L'Ajuntament s'encarrega del servei de pompes funeràries. Però, com que al mateix temps veu que ell no se'n pot encarregar, se'n desencarrega, i encarrega el negoci a una empresa.

I ja poden suposar qui se n'endurà les encarregades, a l'últim, en aqueixa qüestió fúnebre:

El públic, que és el que sempre acaba carregant amb el mort.

DIU que al carrer d'Albigeos (Vallcarca) se senten a les nits sorolls misteriosos i arrocegar de feixugues cadenes...

—Ai, mare, quina por!...—

Se diu, també, que alguns veïns, animosos, han passat la nit en vetlla sense poguer trobar altres cadenes que les dels seus rellotges respectius i les dels goços guardians de les torres d'aquells alreadors.

I què havien de trobar!...

Aquestes coses, del temps de la senyora Maria Castanya, avui no's troben més que en l'imaginació d'alguns aprensius estadants de cases solitaries, capaços de confondre el *zum-zum* de les línies telefòniques amb remors de fèrries cadenes, i el *tic-tac* dels comptadors elèctrics amb sospirs de les animetes de l'altre món.

M. POINCARÉ

—Ara veuré si és veritat que les espanyoles duen el ganivet a la lliga-cama.

S'ha de proveir la plaça de Director de Jardins i Arbrat, i els aspirants són onze apreciables llumeneres en arboricultura i floricultura que dispozen de grans mèrits i grans recomanacions. No essent possible acontentar a tothom, feina tindrà el Jurat calificador per a sortir airós de la seva tasca!

Sols una forma hi hauria,
per a satisfer a tots:
en lloc d'un director únic,
nomenar onze inspectors.

AMB motiu del tractat de Portugal — que segons tenim entès no està encara en vigor — a la plaça ja s'ha apujat el preu de la gallina.

La gent que té necessitat de fer caldo, i no està pel de cereals, no sab comprendre què té que veure el tractat de Portugal amb les gallines... del Prat, per exemple.

Per alleugerir el conflicte, de moment, podrien vuidar-se — previ un acord municipal — els galliners de la col·lecció zoològica. I després estudiar la forma de solucionar-lo definitivament. Còm?

Molt senzill:

Municipalitzant les gallines.

D'allò que dèiem no fa gaire, res de trencar vidres, res.

Ja se n'han trencat, ja, però en circumstancies ben particulars. A cops de duro.

Feia de cap de colla, d'un escamot de minyons protestants, un xicot criat a la costa. Sobre la sorra havia après d'enjegar palets a sota-aixella.

L'aparador brillant l'exaspera. Ah! no, el burgès explotador no podia ni devia romandre sense càstic.

Un vidre trencat el feriria al mig del cor.

Ai! no hi havien pedres. El nostre mediterrani se ficà les mans a les butxaques com un vell llop de mar.

D'una d'elles ne tragué una moneda de cinc pessetes. Era plana; al nostre dependent li recorda els palets saltadors de sa infantesa. El duro brollà brunzent, el cristall esdevingué bocins.

Però, vaja, el duro era de plom. Se tractava d'un dependent ben ensenyat.

Amb lo que ell no comptava era amb que l'amo ho és més, i aquest matí l'ha fet passar.

UN fura d'aquests que tot ho corren i tot ho saben va venir-nos a dir, l'altre vespre, tot entusiasmat:

—Que no ho sabeu?... Ja tenim teatre català. Em consta positivament. I no un, sinó dos. Voleu saber més detalls? Els dos teatres catalans són al Paral·lel, l'un al costat de l'altre, en competència. La temporada és a base d'estrenes. Les companyies se componen de figures, ja d'antic conegudes del públic, aplaudides, sancionades. Hi hà molts autors que's disposen a donar obres...—

Va faltar-nos temps per anar al Paral·lel, amb ganes de veure confirmada tant grata nova.

I, efectivament, en el Paral·lel s'hi feia teatre català; però en uns escenaris de titelles, instal·lats en el «Medio-Vermouth» i en la «Pequeña Bohemia».

La broma'ns va semblar un xic pesada i estàvem a punt d'indignar-nos; sinó que en lo més íntim del nostre pensament neixia un dubte:

Qui sab si és pels titelles per on hem de recomençar?

BOMBA!

La brama ha corregut, i va corrent encara pels pasillos de la Casa Gran.

Se diu que'l regidor carlí senyor Riera vol presentar la dimissió, per disconformitat de criteri amb el seu col·lega i correligionari senyor Condomines.

Si s'arriben a picar les crestes, un dia, en ple Ajuntament, com és molt possible,

an aquests no'ls pintarem
barallant-se amb les forquilles,
sinó amb una mitja lluna
de fer carn de mandonguilles.

UNA altra font monumental va a instal·lar-se dintre poc en el Passeig de Gracia. Sobre un sòcol de pedra un gran ànec de bronzo treurà aigua per la boca; això constituirà la font. Totes les nostres fonts artístiques són pensades per l'estil. Aquesta serà una font d'aigua vomitada. Perfectament.

EL senyor Collaso, segons afirma un diari local, té el propòsit d'entrevistar-se particularment amb els distints quefes de les fraccions polítiques que han de lluitar en les properes eleccions municipals i formar una candidatura a gust de tots, que seria proclamada per l'article 29 de la nova llei electoral. I ara?... Que no sab amb qui se les hèn el senyor Collaso? Intel·ligències així no les proposa ningú ni les accepta ningú. I els ganuts, i els agents i pinxos electorals, i els dels vots compromesos, i els electors que s'han venut el vot, sinó per diners per dinades, i tants i tants remenets, aduladors i ximplers, còm ho farien si no hi havia eleccions.

El senyor Collaso vol matar a Barcelona de fàstic!

En Marial se n'ha anat a Flix.

Jo't flix, Marial!

EL dimarts va arribar a Barcelona el nostre governador senyor Francos Rodríguez, i tot seguit se li va notificar el projecte de vaga dels ferroviaris de Manresa-Berga.

Pobre Francos, això és un mai acabar! Còm deu trobar-la d'enyor la seva antiga professió de periodista! I pensar que en Portela va acabar per casar-se en aqueixa Barcelona. Veritablement existeix un fatalisme per certs governadors.

HEUSAQUÍ còm comença l'articulat del projecte sobre'l servei de pompes fúnebres.

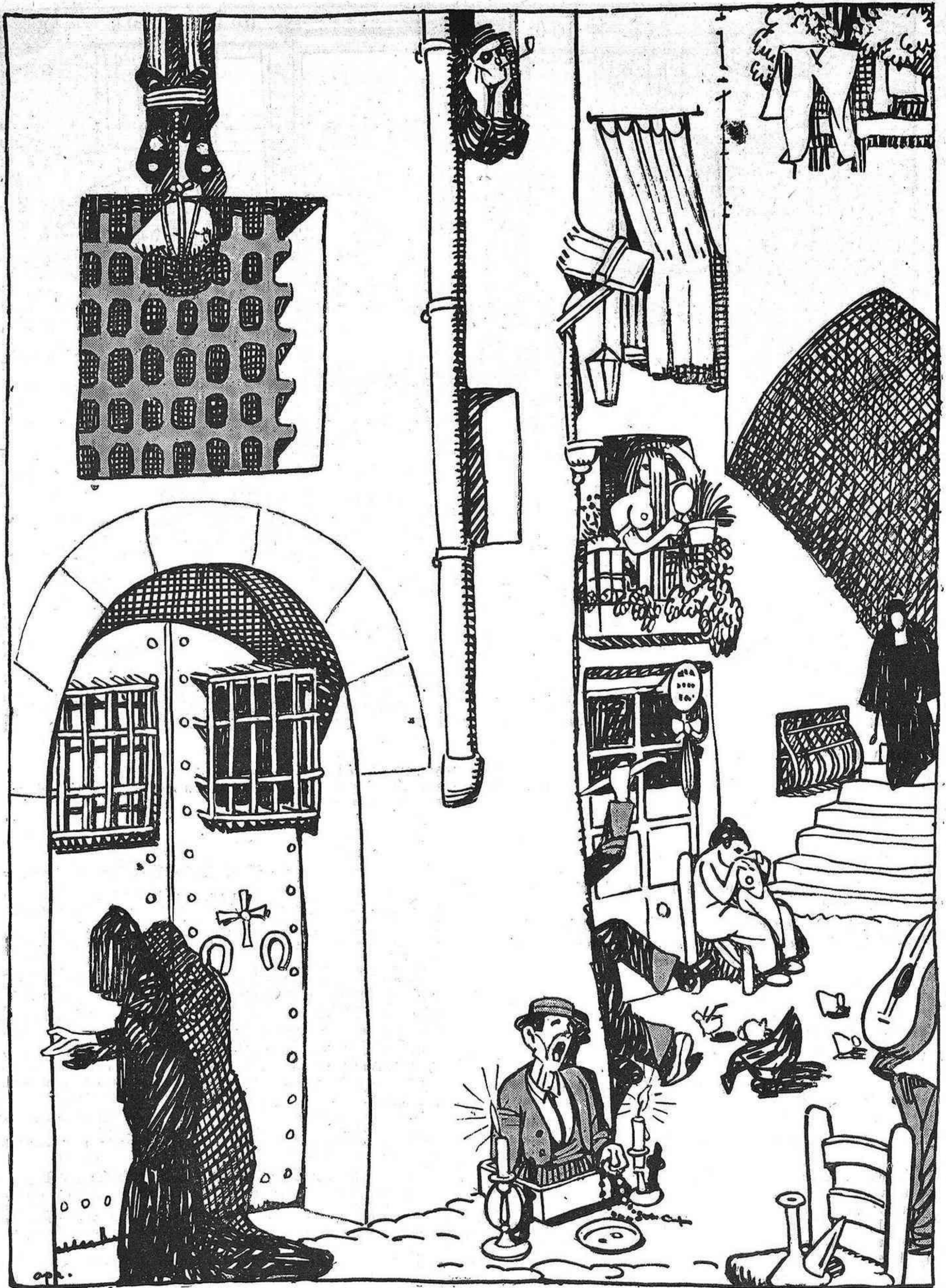
1.º Que el Ayuntamiento acuerde la municipalización y declare municipalizados los servicios de pompas fúnebres y conducción de cadáveres en todo el término municipal.

2.º Que el Ayuntamiento, no pudiendo realizar dicha municipalización, ceda el negocio mercantil e industrial...

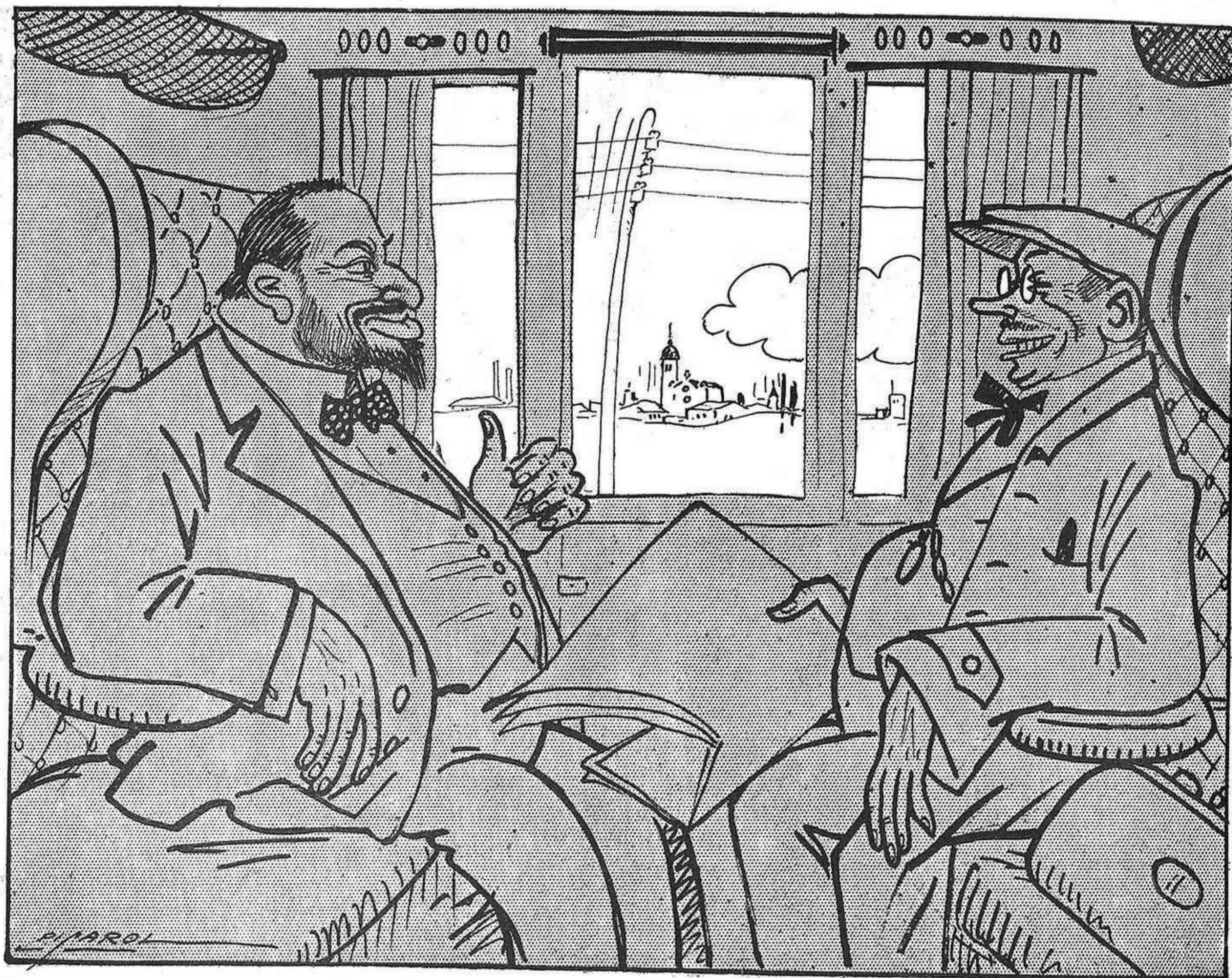
Prou; com diu en «Max» de *Las Noticias*, no cal llegir més.

En dos articles, dues contradiccions. En el primer s'acorda municipalitzar i en el segon desmunicipalitzar. Si el projecte és cosa de broma, pot passar, però tractant-se de pompes fúnebres el nostre Ajuntament resulta cínic, ara si es tracta d'un negoci més, l'Ajuntament resulta... un viu, un viu que fins preté lucrar amb la mort. Ens agradaria saber quin és, o qui són els regidors més interessats en l'assumpte, car seria qüestió de comprar-los'hi una torreta per medi d'una capta general i ajudar-los a mantenir la dòna i les criatures un xic cada hu, abans no arribessin a explotar el dol de les famílies per a les seves satisfaccions particulars.

Ciudadans: si això no s'arregla, quan vegeu passar un enterrament, penseu que aquell dia, en alguna casa d'algún conceller, tiraran un troç més de gallina a l'olla.

Catalunya està ben nacionalitzada... Qui la desnacionalitzarà?... El canadienc que la desnacionalitzi, bon desnacionalitzador serà.

DE VIATGE

—Es terrible això... Ha vist quants pobles negats?
 —Bé, amb poca aigua s'ofeguen, els catalans. Mentres no's *neguin* a donar-nos el vot o a pagar la contribució...

VISITA de pesam:

—Es dir que, a l'últim, se li ha mort l'oncle?
 —Ja ho veu!
 —Pobre!... Devia conservar el cap clar fins al darrer instant...
 —Això no li sabria dir... Encara haig d'obrir el testament.

A LES NOIES CASADORES

GRAN TORNEIG DE BELLESA

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA ofereix un premi, consistent en un riquíssim parament de soltera (tot el mobiliari d'un dormitori), a la noia més maca que's digni enviar-nos el retrat.

A l'objecte, obrim un concurs de fotografies, en el qual podran pendre-hi part totes les noies casadores, sense distinció de classes ni estaments,

*«desde la princesa altiva
 a la que pesca en ruïn barca»,*

atenent-se sols a les següents

BASES

- 1.ª Les noies que's presentin a concurs han d'ésser catalanes, o amb cinc anys al menys de residència a Catalunya, i la seva edat pot variar, únicament, dels quinze als vinticin anys.
- 2.ª Els retrats han d'ésser fotografies de bust, amb el cap descobert, tamany de postal, reproduïbles, i han de venir acompanyats del nom de l'interessada.
 La noia que no vulgui donar el nom, pot acompanyar al retrat un lema distintiu qualsevol, ja que únicament vindrà obligada a acreditar la personalitat, un cop publicat el veredict, l'hermosura guanyadora del premi.
- 3.ª Un jurat, compost dels eminents artistes Olegari Junyent, Santiago Rusiñol, Salvador Alarma i quatre joves de divuit a trenta anys, els noms dels quals callem perquè tampoc interessarien a ningú, triarà d'entre tots els retrats rebuts, les cent cares més boniques.
- 4.ª Els cent retrats triats pel jurat s'insertaran en l'Almanac de l'Esquella de la Torratxa per a 1914, que's publicarà dintre la segona quinzena de Novembre. Aleshores, els mateixos llegidors seran els jutges definitius, els quals, per medi d'un butlletí firmat, dictaminaran respecte a quina de les cent noies maques se mereix el premi.
 Aquest veredict's publicarà en el número de Cap-d'any, que serà extraordinari i anirà tot ell dedicat a la dona catalana.
- 5.ª Dintre un plaç de quinze dies, a comptar des de la publicació del veredict, se retornaran els retrats a les noies que ho sol·licitin.

NOTA IMPORTANT

Les noies casadores que no disposin de retrat i desitgin concórrer a aquest torneig de bellesa, podran fer-ho també. El reputat fotògraf senyor Esplugas, Passeig de Gràcia 115, primer, té l'encàrrec de retratar, completament de franc, a totes quantes noies se presentin al seu taller sol·licitant entrar en el concurs de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA.

Ja ho saben, doncs, totes les fadrines que's considerin prou maques per a guanyar el premi de l'hermosura:

Poden enviar el retrat a la Redacció de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA, Rambla del Mig, 20, des d'avui fins al 31 d'Octubre.

ROMANÇO NOU

—Señores, aquí verán el fin de mi mal agüero:

Me han rotido la cabeza por deslenguado y por fresco;

pues yo me confieso autor de otros criminales hechos,

ustedes verán, señores, la pena que ahora merezco.